

Delta i debatten,
skriv til oss!

Send ditt innlegg til
debatt@nationen.no.
Innlegg kan også sendes pr. post til

Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135
Oslo. Mer konvolutter «debatt». Innlegg
som sendes elektronisk blir prioritert.

Kronikk: Max 5000 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Max 2500 tegn med mel-
lomrom. Kun bestilte kronikker honoreres.

Redaksjonen forbeholder seg retten til
å redigere og forkorte innsendt stoff
og til å publisere det elektronisk.

KRONIKK

Potensial: De beste sauebrukene har et årsresultat som ligger nær 300 prosent over de svakeste, viser ny undersøkelse.

FOTO: SCANPIX

Næring med stort potensial

Bedre økonomisk resultat for mange bruk i sauenæringen er mulig innenfor dagens rammebetingelser. Rapporten «God drift viktigere enn antall sau?» fra Landbrukets Utredningskontor (LU) – finansiert med midler over jordbruksavtalen – viser at det er mulig å bedre resultatet med opp, til 1200 kroner per vinterføret sau, for de brukene som i utgangspunktet har svakest økonomisk resultat.

For å oppnå et slikt resultat er kontroll på kostnadene og god avdrått avgjørende. Beregninger gjennomført i undersøkelsen viser at de svakeste sauebrukene har et årsresultat på 600 kroner per vinterføra sau etter skatt og jordbruksfradrag. Tilsvarende for de beste sauebrukene er et resultat som ligger nær 300 prosent over de svakeste.

Et sentralt spørsmål er hva som er rasjonelt dersom man i dag for eksempel bare har plass til 100 vinterføra sau, og ønsker å øke besetningen. Det er ikke åpenbart at man bedrer resultatet ved å doble besetningen, dersom

FORUTSETNING

«Det er avgjørende for økonomien i sauedriften at produsenten er engasjert i å bedre resultatet.»

man må leie jord og bygge ny driftsbygning med mer. Regnskapsdata analysert av LU viser at det for mange er mer å hente på kostnadseffektivitet innenfor eksisterende drift, og forbedring av avdrått, enn det er på å øke besetningen.

Ett av funnene var at mange av sauebøndene som har satsset ved å øke produksjonen og bygge ny driftsbygning, finansierer satsingen med arbeid utenfor gården eller med andre driftsformer. Et nytt sauefjøs kan medføre kostnader på opp mot 10.000 kroner per vinterføra sau. Dersom investeringen finansieres med låneopptak, vil sauen i mange tilfeller ikke klare å gi avkastning på investeringen.

Investeringer i saueholdet kan likevel gi god avkastning på både kapital- og arbeidsinnsats, da mange sauebønder kan forbedre driften vesentlig og det er mulig å holde byggekostnader nede. Behovet for fornying av driften er stor i næringen, og en fortsatt strukturendring, i retning av større bruk, vil øke behovet for tilgang på investeringsmidler. Det vil være avgjørende fremover at det er nok midler i Innovasjon Norge til å gi støtte til nødvendige investeringer i driftsapparatet for sau. Ventelistene vi ser i dag kan føre til risikofylte investeringer, dersom brukerne går videre med prosjekter som kun er lønnsomme med investerings- og rentestøtte.

Saueproduksjonen er sårbar ovenfor skift i tilskuddsordninger over jordbruksavtalen, fordi tilskuddene er den største inntektskilden. Innretningen på tilskuddsordningene er utformet med tanke på å nå uttalte landbrukspolitiske mål. For eksempel har kvalitetstilskudd på lam bidratt til å øke kvaliteten på slakt, og beitetilskuddet har bidratt til økt bruk av beiteresursene i landet.

Kvalitetstilskudd på lammekjøtt har ført til økt kvalitet på kjøtt som leveres til slakt. Tall fra Animalia viser at snittet i 1996 lå på kvalitetsklasse mellom O og O-, mens i 2009 oppnådde 47 prosent av lammene klasse mellom R og R+, noe som indikerer at målrettede økonomiske virkemidler gir ønsket effekt. Ett av funnene i undersøkelsen var at produsentene er fornøyd med utformingen av dette tilskuddet, at det er «riktig å premiere kvalitet», og at tilskuddet har ført til verdiskapning i næringen.

Ulla kan sees som et stebarn i saueholdet, da ulla nok ikke får den oppmerksomheten den fortjener. Produsentenes inntekt på ull er helt avhengig av kvalitetstilskuddet på ull for at man får et positivt resultat av ulla. Dersom dette tilskuddet faller bort vil det medføre at sauebønder i praksis må betale for å få levert ulla, med de konsekvensene det vil få. Det er behov for å se på de høyere kvalitetsklassene på ull i norsk

sauehold, og mulighetene for en bedre sortering av ulla. En sterkere kvalitetsprofil på ulltilskuddet, samt en større premie på kvalitet, vil medføre økt fokus på dette produktet, og kan medføre økt verdiskapning hos produsentene.

Det er avgjørende for økonomien i sauedriften at produsenten er engasjert i å bedre resultatet. 14 prosent av sauebøndene vi var i kontakt med hadde ikke gjennomført KSL egenrevisjon, som får direkte konsekvenser for kjøttprisen. Under halvparten var med i Sauekontrollen, og bare én av fem benyttet seg av rådgivningstjenesten hos vare-mottaker. Det eksisterer et betydelig tilbud til produsentene, som kan benyttes for å bedre driftsresultatet. Disse kan langt flere ha nytte av å bruke aktivt.

Det er mulig å bedre driftsresultatet for sau med bevisst kostnads-kontroll. Spesielt i forbindelse med grovfôrproduksjon. Videre er det helt avgjørende, når man investerer, å vite at investeringen vil gi avkastning. Samtidig mangler produsentene et tilbud for å sammenligne økonomi, slik man sammenligner avdrått i Sauekontrollen. Det er først når man får på plass høy avdrått og kontroll på kostnadene at gode økonomiske resultater vil komme til syne.

Eivinn Fjellhammer
Margaret Hillestad
Landbrukets Utredningskontor

POLITIKK

HV må styrkes, ikke svekkes

I en akutt krisesituasjon kan HV i Oslo bare være i stand til å beskytte to-tre av over 20 bygninger og områder, noe HV-sjefen der, oberst Stein Erik Lauglo, ikke er komfortabel med (VG, 31.10). Tre dager senere kan en i samme avise lese om forsvarssjefens planer for en videre svekkelse av dagens HV: Nedleggelse av fire HV-staber i distriktene, finansiering innenfor rammen av 1,1 milliarder kroner, innsatsstyrkens antall soldater skal kuttes fra dagens 3600 til 3000 og nedskjæring av den samlede mannskapsstyrken fra dagens 45.000 til 30.000 mann i 2016.

Dagens treningsnivå ligger på 45 prosent av mannskapsstyrken, og neste år er målet 50 prosent. Årlig trening for hele HV med en mannskapsstyrke på 45.000 mann er beregnet til 1,4 milliarder kroner. Jeg har tillit til at Stortinget viser den nødvendige ansvarlighet for sikkerhet og forsvar av hele landet, og avviser forsvarssjefens anbefalinger. Stortinget bør også bevilge de nødvendige midler til årlig øving for hele HV.

En behøver neppe å ha gått stabskoler eller Forsvarets høyskole for å begripe at forsvarssjefens forslag i praksis vil bety slutten for HV slik vi kjenner det i dag. HV vil forsvinne fra store deler av Distrikts-Norge – hvor forsvarsviljen er størst – og bli et slags forsvar for de store byene og sentrale strøk i Norge. Men hvem har i fremtiden noen garanti mot uforutsette og dramatiske hendelser nord for Sinsen-krysset? Lokalkunnskapen vil det naturlig nok bli så som så med. Dessuten viser all erfaring at en desentralisert organisasjon som Heimevernet til en viss grad fortsatt er, lett kan bygges ned var Stortingsvedtak. Men viser det seg at dette var et feilgrep, tar det lang tid å bygge opp en lokal militær organisasjon med trenete mannskaper og utdannet befall.

I dagens situasjon er det mange som ønsker en styrkelse av politiet. Det er nok en fornuftig tanke, men dette må skje uten en svekkelse av forsvaret!

Nils Tore Gjerde
Tidligere befall ved HV-1104,
medlem av Romsdal
forsvarsforening